Λειτουργική Γλώσσα (Φώτης Σχοινάς, Dr. Φιλοσοφίας)

Categories : ΒΙΒΛΙΑ

Date : 30 Δεκεμβρίου, 2006

Η Ελληνική γλώσσα έχει μια μοναδική δυναμικότητα. Εφ' όσον είναι προϊόν διαχρονικού πολιτισμού αιώνων, μπορεί να εκφράσει όλο το εύρος πλάτος και μήκος των αισθημάτων, των βιωμάτων, των εμπειριών, αλλά και όλων των υψηλών διανοημάτων των ισορροπημένων προγόνων μας από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερα. Μέσω αυτής εκφράστηκε ο οικουμενικός άνθρωπος, ο ώριμος άνθρωπος, ο φιλοσοφημένος άνθρωπος, ο άνθρωπος της εσωτερικής ευαισθησίας αλλά και της δημιουργικής αυτοκυριαρχίας.
Άπαντα τα προσόντα της Ελληνικής γλώσσης χριστοποιήθηκαν και θεανθρωποποιήθηκαν από τότε που η Θεία Χάρις αλληλοπεριχωρήθηκε και δέθηκε μαζί της. Από τότε που η Αγία Γραφή, ο Λόγος του Θεού εκφράστηκε μέσω του Ελληνικού λόγου, η Ελληνική γλώσσα έγινε πιο εκφραστική, πιο χαρούμενη, καθόλου ξύλινη, υπάκουη, ευέλικτη και προσαρμοστική, έτοιμη να εκφράσει τις μεγάλες αλήθειες της χριστιανικής πίστεως και ζωής. Τα υψηλά δόγματα βρήκαν τα κτιστά λεκτικά σχήματα για να μορφώσουν τις συνειδήσεις των ανθρώπων και από την αρχαιοελληνική ισορροπία να τους οδηγήσουν στην αυτοσυνειδησία τους ως εικόνων Θεού πορευομένων προς την «κατά Χάριν» θέωση. Καταξιώθηκε να γίνει και γλώσσα της θείας Λατρείας, με την οποία μιλάμε στον εν Τριάδι Θεό και μέσα από την οποία αποκτάμε νουν Χριστού. Ο συγγραφέας καταφέρνει να παρουσιάσει το μεγαλείο του αρχετυπικού Ελληνικού λόγου, να καταδείξει τη μετάλλαξή του σε χριστοποιημένο γλωσσικό θησαυροφυλάκιο, ανά πάσα στιγμή χρήσιμο και έτοιμο να κατανύξει τις ψυχές και των νεωτέρων και των πρεσβυτέρων και να αναδείξει ειλικρινώς ασκούμενες και θεούμενες προσωπικότητες, να αναιρέσει τις πρόχειρες και αφελείς προτάσεις όλων των κατά τόπους και χρόνους «ανανεωτών» που ζητούν μεταφράσεις, μεταγλωττίσεις, μεταρρυθμίσεις.

(Εκδόσεις "ΤΗΝΟΣ")

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Ο ανά χείρας τόμος αποτελεί λίαν επιμελημένο πόνημα του καθηγητού φιλολόγου Dr. Φιλοσοφίας κ. Φώτη Σχοινά περί γλώσσης. Ο συγγραφεύς εκθέτει αναλυτικά και τεκμηριωμένα τη δύναμη της ελληνικής γλώσσης. Δεν είναι μια γλώσσα που μπορεί εύκολα να χειραγωγηθεί από ποταπές κομματικές ή άλλες περιστασιακές σκοπιμότητες.
Η Ελληνική γλώσσα έχει μια μοναδική δυναμικότητα. Εφ' όσον είναι προϊόν διαχρονικού πολιτισμού αιώνων, μπορεί να εκφράσει όλο το εύρος πλάτος χαιμήχος των αισθημάτων, των βιωμάτων, των εμπειριών, αλλά και όλων των υψηλών διανοημάτων των ισορροπημένων προγόνων μας από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερα. Δεν είναι ο αμύθητος θησαυρός των λημμάτων, δεν είναι μόνο η αφθονία των καταλήξεων, δεν είναι η πληθώρα των εγκλίσεων και των ρηματικών τύπων, δεν είναι η χρήση αναρίθμητων μορίων ούτε η αποδεδειγμένη πλαστικότητα της Ελληνικής γλώσσης, αλλά και η ενδογενής συνοχή της, που συγκροτεί όλο τον πλούτο της. Μέσω αυτής εκφράστηχε ο οικουμενικός άνθρωπος, ο ώριμος άνθρωπος, ο φιλοσοφημένος άνθρωπος, ο άνθρωπος της εσωτερικής ευαισθησίας αλλά και της δημιουργικής αυτοκυριαρχίας.
Άπαντα τα ανωτέρω προσόντα της Ελληνικής γλώσσης χριστοποιήθηκαν και θεανθρωποποιήθηκαν από τότε που η Θεία Χάρις αλληλοπεριχωρήθηχε και δέθηκε

μαζί της. Από τότε που η Αγία Γραφή, ο Λόγος του Θεού εκφράστηκε μέσω του Ελληνικού λόγου, η Ελληνική γλώσσα έγινε πιο εκφραστική, πιο χαρούμενη, καθόλου ξύλινη, υπάκουη, ευέλικτη και προσαρμοστική, έτοιμη να εκφράσει τις μεγάλες αλήθειες της χριστιανικής πίστεως και ζωής. Τα υψηλά δόγματα, το της Παναγίας Τριάδος, το Χριστολογικό, το της Θεοτόκου —Μητρός και Παρθένου—, τα των Αγίων, αλλά και άπασα η Εκκλησιολογία της Εκκλησίας βρήκαν τα κτιστά λεκτικά σχήματα για να μορφώσουν τις συνειδήσεις των ανθρώπων και από την αρχαιοελληνική ισορροπία να τους οδηγήσουν στην αυτοσυνειδησία τους ως εικόνων Θεού πορευομένων προς την «κατά Χάριν» θέωση.
Ο συγγραφέας, ο κ. Φώτης Σχοινάς, καταφέρνει να παρουσιάσει το μεγαλείο του αρχετυπικού Ελληνικού λόγου, αλλά στη συνέχεια να καταδείξει τη μετάλλαξή του σε χριστοποιημένο γλωσσικό θησαυροφυλάκιο, ανά πάσα στιγμή χρήσιμο και έτοιμο να κατανύξει τις ψυχές και των νεωτέρων και των πρεσβυτέρων και να αναδείξει ειλικρινώς ασκούμενες και θεούμενες προσωπικότητες.
Ο πολυταλαντούχος, γλωσσομαθής, τεραστίας μορφώσεως και αγιωσύνης Αρχιμανδρίτης π. Ιουστίνος Πόποβιτς, καθηγητής της Δογματικής του Πανεπιστημίου του Βελιγραδίου, παρώτρυνε τα πνευματικά του τέκνα, θεολόγους και ιερείς, να έλθουν στην Ελλάδα, να μάθουν σε βάθος την ελληνική γλώσσα, για να μπορέσουν να κατανοήσουν τα δόγματα και τις αλήθειες της Αγίας Ορθοδοξίας μας πληρέστερα. Ακράδαντα πίστευε ο άγιος Γέροντας ότι ελλειμματικοί θεολόγοι θα είναι οι Σέρβοι πτυχιούχοι της Θεολογίας χωρίς τον οπλισμό, χωρίς τον καταρτισμό τους στην Ελληνική γλώσσα.
Η Ελληνική γλώσσα με όλο το πάμπλουτο εκφραστικό δυναμικό της κατάφερε να μεταφέρει τις ουράνιες λειτουργικές εμπειρίες μέσα στην κτιστή, ενδοκοσμική πραγματικότητα. Καταξιώθηκε να γίνει και γλώσσα της θείας Λατρείας, με την οποία μιλάμε στον εν Τριάδι Θεό και μέσα από την οποία αποκτάμε νουν Χριστού, χριστιανική συνείδηση και ορθόδοξο φρόνημα, αληθινή δηλαδή ορθοδοξία και ουσιωμένη ορθοπραξία.
Ο κ. Φώτης Σχοινάς καταφέρνει με το παρόν πόνημά του να αναιρέσει τις πρόχειρες και αφελείς προτάσεις όλων των κατά τόπους και χρόνους «ανανεωτών» που ζητούν μεταφράσεις, μεταγλωττίσεις, μεταρρυθμίσεις. Η ελληνική γλώσσα δεν είναι δούλη στα πόδια χειριστών μηχανημάτων. Είναι η αρχόντισσα και δέσποινα, σύμφωνα με την νοοτροπία του Εθνικού μας ποιητού Διονυσίου Σολωμού, που κρατάει την αυθεντική αρχετυπική της ομορφιά σ' όλες τις φάσεις της ζωής. Είναι η αρχόντισσα μάνα που παιδαγωγεί, κατευθύνει και τροφοδοτεί πνευματικά και πραγματικά, διακριτικά και χορταστικά ολόκληρη την πνευματική ζωή των Ελλήνων παιδιών της αλλά και όλων των μετεχόντων εκούσια στην άρτια Ελληνική παιδεία.
Η δομημένη θεανθρώπινα διανόηση του συγγραφέα κ. Φώτη Σχοινά, η άρτια κλασσική φιλολογική του παιδεία συμπεπλεγμένη με την άριστη εμβάθυνση στη λειτουργική γλώσσα της θείας Λατρείας της Αγίας Ορθοδοξίας μας, μαζί με τον καθαρό και ευκολονόητο λόγο του παρόντος τόμου, προκαλούν κάθε καλοπροαίρετο φίλο του βιβλίου σε γόνιμο διάλογο για το τόσο σοβαρό θέμα του ονομαζόμενου

γλωσσικού ζητήματος.
Ας ληφθεί επί πλέον υπ' όψη ότι ο συγγραφέας δεν είναι ένας απλός διανοούμενος. Η πολύχρονη θητεία του στο χώρο της δευτεροβάθμιας εκπαιδεύσεως και η άνετη επικοινωνία του με τους νέους μαθητές του παρέχει την πρακτική παιδαγωγική εμπειρία, η οποία δεν είναι καθόλου άσχετη με τα περιεχόμενα του βιβλίου τούτου. Με αλλά λόγια ο άριστος φιλόλογος βλέπει να επαληθεύεται η θεωρητική διδασκαλία του από την αποδοχή του από τους μαθητές και τις μαθήτριές του. Οι σημερινοί νέοι δεν απωθούν την αληθινή ελληνική γλωσσική παιδεία. Αντίθετα η έλλειψή της καθίστα τους μαθητές αδιάφορους και επιθετικούς, διότι στο βάθος της ψυχής τους με τα αρχέτυπα της γνώσεως και με τα χαρίσματα των ιερών μυστηρίων του Βαπτίσματος και του Χρίσματος ξεχωρίζουν το χρυσάφι από τον χαλκό, το διαμάντι από το κρύσταλλο, το ψωμί από το άχυρο, την αλήθεια από το ψέμα.
Χαιρόμαστε αφάνταστα κάθε φορά που διαβάζουμε τα περιεχόμενα σ' αυτό το βιβλίο άρθρα του κ. Φώτη Σχοινά. Χαιρόμαστε ακόμα περισσότερο, όταν διαπιστώνουμε ιδία εμπειρία ότι και οι δικοί μας μαθητές ασμενέστατα υποδέχονται και αποδέχονται τις απόψεις, τοποθετήσεις και γλωσσικές μελέτες του συγγραφέα, κάθε φορά που τις παραθέτουμε σ' αυτούς.
Εκθύμως συνιστούμε στα πνευματικά μας τέκνα, αλλά και σε κάθε φίλο της πνευματικής ζωής το παρόν πόνημα. Η προσεκτική μελέτη του μπορεί, ταπεινώς φρονούμε, να σταματήσει τη μανία των «μέσων επικοινωνίας» να μας επιβάλλουν δικτατορικά μια ξύλινη, άχαρη και «ρυθμιστική», τάχα σύγχρονη, γλώσσα. Με τη συμβολή του κ. Φώτη Σχοινά επαναποκτούμε και επανευρίσκουμε τα λανθάνοντα αρχετυπικά γνήσια γλωσσικά μας κριτήρια.
Δεν ξέρω αν υπάρχει άλλη τόσο εμπεριστατωμένη μελέτη που να δείχνει ότι εκτιμά, όπως της αξίζει, την Ελληνική γλώσσα.
Αισθάνομαι πηγαία την ανάγκη να ευχαριστήσω το συγγραφέα για τον κόπο και το μόχθο που κατέβαλε για το καλό όλων μας...
...Και να του ευχηθώ «Δώη σοι Κύριος κατά την καρδίαν σου και πάσαν την βουλήν σου πληρώσαι».

Αρχιμ. Σαράντης Σαράντος, εφημέριος Ι. Ν. Κοιμήσεως Θεοτόκου Αμαρουσίου

Ο παρών τόμος περιλαμβάνει ορισμένα άρθρα για την Λειτουργική γλώσσα. Εξετάζεται από ποικίλες πλευρές το ζήτημα της μεταγλωττίσεως ή μη της Λειτουργικής γλώσσας. Τα άρθρα είναι αδημοσίευτα εκτός τεσσάρων που σημειώνονται με αστερίσκο.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ

2. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

2.1 Ο π. Σωφρόνιος και η προτεινομένη γλωσσική μεταρρύθμιση
2.2 Το ύφος του κειμένου των Ιερέων
2.3 Το δυνατόν της μεταγλωττίσεως
2.4 Η εγγενής και όχι η χρηστική αξία της λειτουργικής γλώσσας
2.5 Η υπεροχή της αρχαίας γλώσσας έναντι της νέας
2.6 Το αδύνατον της μεταγλωττίσεως της Κυριακής Προσευχής

3. Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

4. Η ΜΕΤΑΓΛΩΤΤΙΣΗ ΚΑΙ Η ΑΛΛΑΓΗ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΙΚΟΥ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

4.1 Γλώσσα και σκέψη
4.2 Η γλώσσα και ο ιδιαίτερος τρόπος του σκέπτεσθαι ατόμων ή λαών
4.3 Οι απόψεις του W.v. Humboldt
4.4 Οι απόψεις του Κ. Καστοριάδη
4.5 Η γλώσσα και το πατερικό πολιτισμικό παράδειγμα
4.6 Η αρχαία ελληνική γλώσσα και η Πατερική οντολογία
4.7 Η Αποστολικοπατερική γλώσσα και το πρόβλημα της κατανοήσεως της
4.8 Η γλώσσα και η διαμόρφωση του κόσμου
4.9 Συμπεράσματα

5. Η ΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΓΛΩΤΤΙΣΕΩΣ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

6. Ο ΛΟΓΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

7. Η ΛΑΤΡΕΥΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ Ο ΕΞΑΓΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

7.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις
7.2 Γνωστικές δυνάμεις της ψυχής
7.3 Η φαντασία και η λειτουργία της
7.4 Η επενέργεια της λατρευτικής γλώσσας στην θεραπεία της φαντασίας και των λοιπών δυνάμεων της ψυχής

8. Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΤΗΣ

9. ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

10. ΑΝΑΜΕΣΑ Σ' ΕΜΑΣ, ΣΤΟΥΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΠΑΤΕΡΕΣ: Η ΓΛΩΣΣΑ

ΤΟΥΣ ΦΡΑΓΜΟΣ Ή ΓΕΦΥΡΑ;

11. ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΕΣ

12. ΛΑΤΡΕΙΑ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

13. Ο ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΣ, Ο ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΜΕΤΑΓΛΩΤΤΙΣΗ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

13.1 Ο αναλογικός συλλογισμός
13.2 Ο παραγωγικός-αποδεικτικός συλλογισμός
13.3 Η μεταγλώττιση και ο π. Σωφρόνιος

ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΑ

(Η "Άλλη Όψις" θα ήθελε να ευχαριστήσει τις εκδόσεις "ΤΗΝΟΣ" για την παραχώρηση του προλόγου του βιβλίου από τον π. Σαράντη.)